

Obsah

	PŘEDMLUVA	9
1	KAVITAČNÍ JEVY	11
1.1	Podstata kavitačního jevu	11
1.1.1	Kavitační jádro a kavitační bublina	12
1.2	Vývoj a typy kavitací	18
1.2.1	Kavitační parametr	23
1.3	Vliv fyzikálních vlastností kapaliny na kavitaci	24
1.3.1	Vliv povrchového napětí, viskozity a obsahu vzduchu	24
1.3.2	Vliv teploty kapaliny	27
1.4	Účinky kavitace	29
1.4.1	Kavitace v proudovém poli	30
1.4.2	Kavitační opotřebení materiálu	33
1.4.3	Kavitační hluk a vibrace	35
1.4.4	Doprovodné účinky kavitace	36
1.5	Modelová podobnost při kavitaci	37
	Označení v kapitole 1	40
	Literatura ke kapitole 1	42
2	KAVITACE V ČERPADLECH	45
2.1	Hydrodynamická čerpadla	46
2.1.1	Vznik kavitace v hydrodynamickém čerpadle	48
2.1.1.1	Čistá sací měrná energie čerpadla	49
2.1.1.2	Vznik kavitace na lopatkách oběžného kola	50
2.1.1.3	Křivky počátku kavitace	51
2.1.1.4	Spárová kavitace	58
2.1.1.5	Vznik kavitace v jiných částech čerpadla	58
2.1.2	Vliv kavitace na provozní parametry čerpadla	59
2.1.2.1	Vyvinutá a kritická kavitace	59
2.1.2.2	Kavitační charakteristiky	62
2.1.2.3	Kavitační kritéria	63
2.1.3	Průvodní jevy kavitace v čerpadle	68
2.1.3.1	Tlakové pulsace	69
2.1.3.2	Vibrace a hluk	69
2.1.3.3	Kavitační eroze	70
2.1.4	Návrh hydrodynamického čerpadla se zřetelem na jeho kavitační vlastnosti	71
2.1.4.1	Volba otáček čerpadla	71
2.1.4.2	Geometrie vstupní části čerpadla	73

2.1.4.3	Geometrie odstředivého oběžného kola	76
2.1.4.4	Geometrie axiálního oběžného kola	84
2.1.4.5	Teoretický výpočet křivek počátku kavitace	87
2.1.4.6	Empirický výpočet Δy_{kr}	90
2.1.4.7	Podobnost kavitace v čerpadlech	90
2.1.4.8	Předřazené oběžné kolo	93
2.1.5	Samonasávací schopnost čerpadla	94
2.1.5.1	Vířivá čerpadla	95
2.1.5.2	Skříňová samonasávací čerpadla	97
2.1.5.3	Samonasávací čerpadla s ejektorovým účinkem	98
2.1.6	Kavitační zkoušky a zkušební zařízení	98
2.1.6.1	Kavitační zkušební stanice	99
2.1.6.2	Zjišťování kavitačních charakteristik	102
2.1.6.3	Zjišťování samonasávací schopnosti	105
2.1.7	Dispozice a provoz čerpadel se zřetelem na kavitaci	108
2.1.7.1	Dispozice čerpadla	108
2.1.7.2	Vliv fyzikálních vlastností kapaliny na kavitaci v čerpadle	113
2.1.7.3	Samoregulační kavitační provoz	118
2.1.7.4	Poznátky z kavitačního provozu hydrodynamických čerpadel	121
	Označení v kapitole 2.1	128
2.2	Proudová čerpadla	132
	Označení v kapitole 2.2	135
2.3	Hydrostatická čerpadla	136
2.3.1	Pístová čerpadla	136
2.3.1.1	Vznik kavitace v pístových čerpadlech	138
2.3.1.1.1	Pracovní cyklus pístových čerpadel	138
2.3.1.1.2	Pokles tlaku v průběhu sací fáze	140
2.3.1.1.3	Časová poloha minima tlaku na čele pístu	145
2.3.1.1.4	Vliv objemových a tlakových pulsací na průběh měrné energie v sacím hrdle	148
2.3.1.2	Vliv kavitace na provozní parametry čerpadla	153
2.3.1.2.1	Vliv kavitace na křivky průběhu pracovního cyklu	153
2.3.1.2.2	Vliv kavitace na tlakové pulsace	155
2.3.1.3	Kavitační zkoušky a zkušební zařízení	157
2.3.1.3.1	Kavitační zkušební stanice a metody hodnocení kavitace	158
2.3.1.3.2	Kavitační charakteristiky	161
2.3.1.4	Konstrukce čerpadla se zřetelem na kavitační vlastnosti	163
2.3.1.4.1	Volba hlavních parametrů čerpadla	163
2.3.1.4.2	Konstrukce hydraulické části pístového čerpadla	166
2.3.1.4.3	Potrubní systém	169
2.3.2	Rotační hydrostatická čerpadla	171
2.3.2.1	Pracovní proces a možnosti vzniku kavitace	171
2.3.2.2	Sací schopnost čerpadel a kavitační charakteristiky	172
2.3.2.3	Kavitační charakteristiky	173
	Označení v kapitole 2.3	178
	Literatura ke kapitole 2	181

3	KAVITACE VE VODNÍCH TURBÍNÁCH	186
3.1	Kavitační jevy ve vodních turbínách a jejich účinky	186
3.2	Podmínky vzniku kavitace v přetlakových vodních turbínách	188
3.2.1	Kavitace profilů v lopatkové mříži	188
3.2.2	Druhy kavitace	188
3.2.3	Sací výška	190
3.2.4	Kavitační součinitel	191
3.2.5	Přepoččet kavitačního součinitele na dílo	192
3.3	Kavitační zkoušky na modelu, zkušební zařízení a měřicí metody	195
3.3.1	Požadavky na zkušební zařízení	195
3.3.2	Kavitační zkušební stanice	196
3.3.2.1	Stanice pro nízké a střední měrné energie	196
3.3.2.2	Univerzální stanice pro čerpadlové turbíny	197
3.3.3	Zkoušky Kaplanových a Francisových turbín	198
3.3.4	Zkoušky čerpadlových turbín	200
3.3.5	Sledování kavitačního poškození na modelových turbínách	203
3.4	Sledování kavitace turbín na díle	203
3.4.1	Kavitační jevy na díle	203
3.4.2	Účinky kavitačních jevů na díle	204
3.4.2.1	Energetická charakteristika na díle	204
3.4.2.2	Hluk na díle	204
3.4.2.3	Vibrace a tlakové pulsace na díle	205
3.4.3	Sledování kavitačního opotřebení na díle	205
3.4.3.1	Vliv prostředí na kavitační jevy na díle	206
3.4.3.2	Sledování kavitační odolnosti materiálů na díle	206
3.4.4	Kaplanovy turbíny, místa výskytu kavitačního opotřebení	206
3.4.5	Francisovy turbíny, místa výskytu kavitačního opotřebení	208
3.4.6	Čerpadlové turbíny a kavitační opotřebení	210
3.4.7	Peltonovy turbíny a kavitační opotřebení	211
3.4.8	Předpisy pro vyhodnocování velikostí kavitačního opotřebení	212
3.5	Předcházení a opravy kavitačního poškození	213
3.5.1	Úpravy hydraulického profilu	214
3.5.2	Volba vhodného materiálu	215
3.5.3	Provozní režim soustrojí	216
3.5.4	Vpouštění vzduchu	218
3.5.5	Katodická ochrana	219
3.5.6	Opravy povrchu součástí	219
3.5.6.1	Navařování	219
3.5.6.2	Plátování	220
3.5.6.3	Opravy povrchu jinými materiály	220
	Označení v kapitole 3	221
	Literatura ke kapitole 3	223
4	KAVITACE V ARMATURÁCH	227
4.1	Proudění v armaturách a součinitel k_v	229

4.2	Proudění s kavitací v armaturách	231
	Označení v kapitole 4	233
	Literatura ke kapitole 4	234
5	KAVITACE V HYDRAULICKÝCH SYSTÉMECH	235
5.1	Kavitační jevy v hydraulických systémech	237
5.1.1	Průtok škrticími otvory	238
5.1.2	Kavitace ve škrticích prvcích	243
5.2	Kavitační zkoušky	246
5.2.1	Kavitační zkoušky přímým paprskem kapaliny	247
5.2.2	Kavitační zkoušky se zakřiveným paprskem kapaliny	248
5.3	Opatření pro zmenšení kavitačních účinků	249
	Označení v kapitole 5	250
	Literatura ke kapitole 5	251
6	KAVITAČNÍ ODOLNOST MATERIÁLU	252
6.1	Kavitační opotřebení materiálu	252
6.1.1	Formy působení kavitace	252
6.1.2	Vnější vlivy na kavitační opotřebení	255
6.1.3	Vliv materiálu na kavitační opotřebení	258
6.1.4	Formy účinků kavitace na napadenou plochu	258
6.2	Zkouška kavitační odolnosti materiálu	261
6.2.1	Absolutní a relativní odolnost	261
6.2.2	Zkušební zařízení a metody	261
6.2.3	Podmínky srovnatelnosti zkoušek	273
6.3	Metody vyhodnocování zkoušek	274
6.3.1	Kritéria pro vyhodnocování kavitační odolnosti	274
6.3.2	Matematický model dynamiky kavitačního rozrušení	282
6.3.2.1	Mechanický a matematický model kavitačního rozrušení	282
6.3.2.2	Metoda vyhodnocování kavitačních zkoušek	288
6.3.2.3	Poměrná intenzita kavitačního rozrušení	294
6.3.2.4	Intenzita kavitace a kavitačního rozrušení	297
6.3.2.5	Matematický model pro vyvinuté kavitační rozrušení materiálu	300
6.3.2.6	Aproximace průběhů kavitačních úbytků	303
6.4	Zvyšování kavitační odolnosti – snižování kavitační eroze	307
6.4.1	Volba vhodného materiálu	307
6.4.2	Úprava povrchu	307
6.4.3	Užití přídavného elektrického pole – katodická ochrana	311
6.5	Vhodné kavitačně odolné materiály	315
6.5.1	Příklady vhodných materiálů	317
6.5.2	Vhodnost materiálu z technických a ekonomických hledisek	321
	Označení v kapitole 6	326
	Literatura ke kapitole 6	327
	REJSTŘÍK	332